

УДК 658.14

Максименко І.Я.¹¹ доц. НУ «Запорізька політехніка»

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасних умовах глобальної економічної турбулентності проблема забезпечення фінансової стійкості підприємств набуває особливої актуальності. Зовнішні фактори – інфляційні коливання, воєнні ризики, зміни валютних курсів, енергетичні кризи – суттєво впливають на стабільність фінансових потоків та платоспроможність суб'єктів господарювання. Фінансова стійкість підприємства виступає ключовим показником його адаптаційної здатності до змін зовнішнього середовища та гарантом безперервності діяльності.

Основними чинниками забезпечення фінансової стійкості виступають: оптимальна структура капіталу, ефективне управління оборотними активами, диверсифікація джерел фінансування та своєчасна оцінка ризиків. Важливе значення має управління ліквідністю, що дозволяє підтримувати баланс між зобов'язаннями та грошовими потоками. Системний моніторинг фінансових показників (коефіцієнтів автономії, платоспроможності, рентабельності) створює основу для оперативного реагування на макроекономічні зміни.

В умовах нестабільності особливої ваги набувають антикризові інструменти – реструктуризація заборгованості, фінансове планування, управління витратами та формування резервів ліквідності. Сучасні підприємства все частіше впроваджують цифрові інструменти фінансової аналітики, які дозволяють прогнозувати ризики та моделювати сценарії розвитку.

В умовах макроекономічної нестабільності ключовим завданням підприємств стає збереження фінансової рівноваги та здатності до відновлення після кризових впливів. Для об'єктивної оцінки рівня фінансової стійкості доцільно здійснювати аналіз динаміки основних фінансових коефіцієнтів, які відображають структуру капіталу, платоспроможність і рентабельність діяльності підприємств. Такий аналіз дозволяє простежити тенденції змін фінансового стану, визначити ефективність антикризових заходів і виявити напрями подальшого зміцнення фінансової системи підприємства [1].

З метою виявлення тенденцій фінансової стабільності в корпоративному секторі України у період 2019–2024 рр. розглянемо узагальнені середні показники фінансової стійкості підприємств, наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Динаміка середніх показників фінансової стійкості підприємств України, 2019–2024 рр.

Рік	Коефіцієнт автономії	Коефіцієнт покриття	Рентабельність активів, %	Індекс фінансової стабільності
2019	0,52	1,34	4,8	71,2
2020	0,48	1,27	3,5	69,8
2021	0,46	1,22	3,1	68,4
2022	0,43	1,18	2,6	65,7
2024	0,50	1,30	4,2	73,5

Аналіз даних свідчить, що після падіння фінансових показників у період пікової нестабільності 2020–2022 рр., у 2024 році спостерігається часткове відновлення фінансової рівноваги підприємств. Зростання коефіцієнта автономії та рентабельності активів свідчить про поступову стабілізацію бізнес-середовища, впровадження адаптивних стратегій управління та раціоналізацію фінансових потоків.

Таким чином, фінансова стійкість у сучасних умовах має розглядатися не лише як статична характеристика, а як динамічний процес адаптації підприємства до зовнішніх викликів. Її забезпечення вимагає гнучкого стратегічного підходу, поєднання фінансової аналітики, ризик-менеджменту та цифрових технологій, що дозволяє сформувати економічну витривалість і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Проведений аналіз показників фінансової стійкості підприємств України у 2019–2024 рр. дозволяє зробити висновок, що вітчизняний корпоративний сектор зазнав суттєвих трансформацій під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників. Період 2019–2022 рр. характеризувався спадом фінансової активності, зростанням кредитного навантаження та зниженням рентабельності бізнесу. Це було спричинено низкою макроекономічних викликів – глобальною пандемією, воєнними діями на території України, порушенням логістичних ланцюгів, інфляційним тиском і зниженням платоспроможного попиту населення [2].

Разом із тим у 2023–2024 рр. можна простежити позитивну тенденцію до стабілізації фінансових результатів. Це зумовлено поступовим відновленням ділової активності, активізацією державних програм підтримки бізнесу, збільшенням обсягу інвестицій у виробничу та цифрову інфраструктуру. Підприємства почали активно впроваджувати антикризові інструменти – оптимізацію витрат, диверсифікацію джерел доходу, цифровізацію управлінських процесів, що позитивно вплинуло на рівень ліквідності та платоспроможності. Зростання коефіцієнта автономії до 0,50 та підвищення рентабельності активів до 4,2% у 2024 р. свідчить про

покращення структури капіталу і поступове відновлення прибутковості. Індекс фінансової стабільності перевищив довоєнний рівень, що є індикатором переходу до фази фінансової стабілізації [3].

Отже, фінансова стійкість підприємств України у післякризовий період демонструє тенденцію до зміцнення. Подальший розвиток цієї тенденції можливий за умови:

- забезпечення більшої частки власного капіталу у структурі фінансових ресурсів;
- впровадження ефективної системи управління ризиками та контролю ліквідності;
- активного залучення інвестицій у виробничі й інноваційні проєкти;
- цифрової трансформації облікових і фінансово-аналітичних процесів;
- розширення співпраці між підприємствами, державними інституціями та міжнародними партнерами для підвищення фінансової гнучкості.

У підсумку можна стверджувати, що сучасні підприємства України демонструють потенціал до відновлення фінансової стабільності, однак потребують стратегічного переосмислення підходів до управління фінансовими потоками. Саме формування ефективної системи фінансового менеджменту, орієнтованої на довгострокову сталість, є ключовим чинником забезпечення економічної безпеки та конкурентоспроможності українського бізнесу в умовах глобальної невизначеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. Науковий вісник Ужгородського університету. 2014. Вип. 1(42). С. 191–196. URL: http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/42/42_39.pdf
2. Ковальчук Н.П. Регуляторні засади мінімізації макроекономічних ризиків в умовах глобалізаційних впливів. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 18. Економіка і право. 2011. Вип. 16. С. 9–17. URL: <https://chasopys.law.npu.kiev.ua/archive/16/4.pdf>
3. Салькова І.Ю., Сацевич В.О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 16. С. 790–794. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/120.pdf